

7.8.2015

Dnr 2036/4/14

Beslutsfattare: Justitieombudsman Petri Jääskeläinen

Föredragande: Äldre justitieombudsmannasekreterare Mikko Sarja

MARKNADSDOMSTOLENS SVENSKSPRÅKIGA INFORMATION

1

KLAGOMÅLET

Klaganden bad i sitt brev 7.5.2014 riksdagens justitieombudsman undersöka marknadsdomstolens förfarande eftersom han var missnöjd med marknadsdomstolens svenskspråkiga information. Klaganden ansåg att domstolen tillhandahåller information på svenska i mycket ringa omfattning i jämförelse med på finska.

Klagomålet gällde anvisningar angående rättegången i ärenden som gäller industriella rättigheter och upphovsrätt. Enligt klaganden var dessa anvisningar tillgängliga bara på finska. Klagomålet gällde även information som publicerats på grund av 88 § 3 mom. i lagen om offentlig upphandling. Enligt klaganden fanns denna information om anhängiga upphandlingsärenden bara på finska. Även på de svenskspråkiga webbsidorna hade hänvisats till listan som fanns på de finskspråkiga sidorna.

- - -

3

AVGÖRANDE

3.1

Rättslig reglering

3.1.1

Språklagen

Enligt 23 § 2 mom. i språklagen skall en tvåspråkig myndighet betjäna allmänheten på finska och svenska. Myndigheten skall både i sin service och i annan verksamhet utåt visa att den använder båda språken.

Enligt 32 § 1 mom. ska information som statliga och kommunala myndigheter riktar till allmänheten ges på finska och svenska i tvåspråkiga kommuner. Det behöriga ministeriet ska se till att information som är väsentlig för individens liv, hälsa och säkerhet samt för egendom och miljön ges på båda nationalspråken i hela landet.

Med information avses i regeringens proposition allmän information som riktas till allmänheten, inte till enskilda, exempelvis sådana kommunala tillkännagivanden som avses i 64 § i kommunallagen och kungörelser som avses i lagen om offentliga kungörelser (RP 92/2002 rd, s. 98).

En tvåspråkig myndighets meddelanden, kungörelser och anslag samt annan information till allmänheten ska enligt 32 § 2 mom. finnas på finska och svenska.

Skyldigheten gäller vid sidan av officiella kungörelser t.ex. dödande av dokument och dessutom t.ex. annonser i tidningar men även skyltar och andra meddelanden till allmänheten. Om t.ex. polisen eller brandmyndigheten sätter upp meddelanden till invånarna i ett höghus, ska detta ske på båda språken (RP 92/2002 rd, s. 98).

Att utredningar, beslut eller andra liknande texter som en myndighet utarbetat publiceras innebär enligt 32 § 3 mom. inte att de behöver översättas som sådana. Myndigheten ska dock se till att både den finsk-språkiga och den svenskspråkiga befolkningens behov av information tillgodoses.

Att utredningar, beslut eller andra jämförbara texter publiceras medför enligt 32 § 3 mom., utan hinder av 1 och 2 mom., inte att detta behöver ske i samma form eller omfattning på både finska och svenska, om inte något annat följer av sakens natur. Myndigheten kan således uppfylla sin skyldighet enligt 1 och 2 mom. även då informationen på det andra nationalspråket ges antingen i en annan form, t.ex. i en annorlunda broschyr, eller i mindre omfattning, t.ex. genom en förkortad version av informationen på det andra språket.

Avsikten är att göra det möjligt för myndigheterna att snabbt och smidigt publicera offentliga handlingar utan att kravet på information på två språk ska medföra oskäligt dröjsmål eller bli ett hinder för information. Genom bestämmelsen försöker man också beakta den allt snabbare informationsgången som ny teknik gör möjlig. Exempelvis när information läggs ut på internet måste myndigheterna beakta båda språkgruppernas informationsbehov. Således ska grundläggande information om myndigheten, kontaktuppgifter samt information som behövs för att inleda ett ärende och motsvarande upplysningar finnas på finska och svenska. På internet måste det också finnas upplysningar om var medborgarna kan få ytterligare information på sitt eget språk.

Enbart det att t.ex. forskningsresultat, utredningar eller annan information läggs ut på nätet innebär inte att materialet nödvändigtvis måste översättas. Bestämmelsen begränsar dock inte myndighetens skyldighet att informera och upplysa allmänheten på båda nationalspråken. Myndigheten svarar alltid för att såväl den finskspråkiga som den svenskspråkiga befolkningen får information som är väsentlig för individen på sitt eget språk. Detta följer också av den skyldighet som åläggs myndigheterna i 35 §, dvs. att främja användningen av finska och svenska samt förvalta landets språkliga kulturarv. Ett minimikrav ur individens synvinkel är att han eller hon får information om vad saken gäller samt kontaktuppgifter till någon som kan ge närmare upplysningar på individens eget språk.

Bestämmelsen i 3 mom., enligt vilken myndigheterna inte behöver översätta den information de ger allmänheten som sådan innebär dock inte att myndigheterna inte bör försöka behandla nationalspråken jämbördigt. Myndigheterna ska därför alltid försöka ge informationen samtidigt på båda språken (RP 92/2002 rd, s. 98–99).

3.1.2

Lagen om offentliga upphandlingar

Enligt 88 § 3 mom. i lagen om offentlig upphandling ska marknadsdomstolen föra och publicera en så omfattande och aktuell förteckning som möjligt över de upphandlingsärenden som har inletts vid marknadsdomstolen. I regeringens proposition har konstaterats bl.a. följande.

I 88 § bestäms om den ändringssökandes skyldighet att skriftligen underrätta den upphandlande enheten om att ett ärende förs till marknadsdomstolen samt om marknadsdomstolens skyldighet att föra en förteckning över upphandlingsärenden. Paragrafen ansluter sig till främst den reglering som finns i 90 § om hur ändringssökandet skjuter upp slutandet av ett upphandlingskontrakt. Regleringen förutsätter att den upphandlande enheten underrättas om att ett ärende förs till marknadsdomstolen. De upphandlande enheterna ska få information på det sätt som anges i paragrafen med hjälp av både den anmälningsskyldighet som gäller de ändringssökande och den förteckning som förs av marknadsdomstolen. Även om bestämmelsen hänför sig främst till sådana situationer som avses i 90 § bestämmelsen har inte begränsats att gälla endast sådana fall som hör till tillämpningsområdet för 90 §, utan för konsekvensens skull gäller den alla situationer som omfattas av lagens tillämpningsområde (RP 190/2009 rd, s. 66).

Angående paragrafens 3 mom. som gäller marknadsdomstolens skyldighet att föra en förteckning över upphandlingsärenden har man i regeringens proposition konstaterat bl.a. att med hjälp av nämnda förteckning får de upphandlande enheterna kompletterande information om de upphandlingsärenden som har anhängiggjorts vid marknadsdomstolen. I bestämmelsen har det inte preciserats hur förteckningen ska publiceras, men i praktiken ska marknadsdomstolens webbsidor med tanke på de upphandlande enheternas tillgång till information betraktas som det mest ändamålsenliga sättet att publicera informationen.

Förteckningen ska innehålla de uppgifter som de upphandlande enheterna behöver. Detta innebär i praktiken uppgifter om den upphandlande enheten och om det upphandlingsbeslut som är föremål för ändringssökandet samt uppgifter om när besvären har inkommit. Däremot är det inte skäl att i förteckningen publicera några andra uppgifter än de som är nödvändiga med tanke på den upphandlande enhetens tillgång till information.

Förteckningen ska vara så omfattande och aktuell som möjligt. Förteckningen ska uppdateras kontinuerligt i takt med att ärenden registreras som anhängiggjorda i marknadsdomstolens diarium. Förteckningen har emellertid inte några självständiga rättsverkningar. Sålunda har förteckningen inte s.k. offentlig tillförlitlighet och åstadkommer inte heller några andra slag av rättsverkningar. I oklara situationer ska den upphandlande enheten vara i kontakt med marknadsdomstolen och på så sätt ännu säkerställa att upphandlingen inte har anhängiggjorts vid marknadsdomstolen. Detta är emellertid nödvändigt endast i sådana situationer där ett ärende som gäller en upphandling inte finns på den lista som publiceras på Internet, men där den upphandlande enheten ännu vill försäkra sig om sina möjligheter att sluta ett upphandlingskontrakt (RP 190/2009 rd, s. 67–68).

3.2

Tidigare avgöranden om webbinformation

Jag har ansett att det uppenbart strider mot språklagen om en tvåspråkig myndighet på sina webbsidor informerar endast på det ena nationalspråket (dnr 2762/4/09). Å andra sidan har jag konstaterat att språklagen inte i sig förutsätter att information som publiceras på webbsidor ska ha exakt samma innehåll på båda nationalspråken, utan lagens bestämmelser ger myndigheterna och andra som sköter offentliga förvaltningsuppgifter en viss prövningsrätt (dnr 1515/4/10).

Vidare har jag betonat att alla tvåspråkiga myndigheter borde sträva efter att publicera till allmänheten riktade meddelanden samtidigt på finska och svenska. I annat fall blir både språkliga rättigheter och språklig jämställdhet urvattnade (dnr 3284/4/08). Jag har även ansett att ministerierna borde sträva efter att publicera lagutkastets motiveringar samtidigt på bägge nationalspråken ifall ministeriet i sin prövning har kommit till det att utkastet överhuvudtaget ska publiceras både på finska och på svenska (dnr 384/4/14). I det sist nämnda fallet hade ministeriet publicerat lagtexter samtidigt medan de svenskspråkiga motiveringarna var i sin helhet tillgängliga först cirka fem veckor senare än de finskspråkiga. Jag tog i beaktande de orsaker som hade lett till skiljaktigheten i publiceringstidtabellen. Främst var det fråga om det att riksdagens vederbörande utskott hade framfört sin åsikt gällande den önskvärda behandlingstidtabellen för regeringens proposition i riksdagen. Detta hade påverkat även publiceringen av utkastet och dess motiveringar. Ärendet förutsatte inga ytterligare åtgärder från min sida än att jag meddelade ministeriet min uppfattning.

3.3

Bedömning

3.3.1

Anvisningar angående rättegången i ärenden som gäller industriella rättigheter och upphovsrätt

Marknadsdomstolen har in sin utredning konstaterat att den från och med 1.9.2013 även handlägger tvistemål, ansökningsärenden och besvärsärenden som gäller industriella

rättigheter och upphovsrätt. Marknadsdomstolen fick tilläggsresurser för handläggning av ovannämnda ärenden från och med 1.9.2013 och anvisningarna för ombud i ärenden som gäller industriella rättigheter och upphovsrätt publicerades på finska 3.9.2013. De finskspråkiga anvisningarna sammanställdes i brådskande ordning med den dåvarande personalstyrkan innan tilläggsresurserna fanns tillhanda. Anvisningarna skickades 19.9.2013 till den översättningsbyrå justitieministeriet valt i samband med ett upphandlingsförfarande och en översättning lämnades till marknadsdomstolen 15.10.2013. Marknadsdomstolen valde att inte publicera översättningen som sådan eftersom kvaliteten inte motsvarade den finskspråkiga versionen. Med anledningen av den allt större arbetsbördan vid domstolen har den svenskspråkiga versionen beklagligtvis kunnat publiceras först 24.6.2014 efter att anvisningarnas korrekthet har kunnat säkerställas i samband med en intern kontroll.

Jag konstaterar att ur språklagens synvinkel kan tvåspråkiga myndigheter uppfylla sin informationsskyldighet också så att informationen på det andra nationalspråket ges antingen i en annan form eller i mindre omfattning. I varje fall måste dessa myndigheter beakta båda språkgruppernas informationsbehov och upplysa allmänheten på båda nationalspråken. Språklagens bestämmelse om myndigheternas information lämnar ändå rum för tolkning.

Marknadsdomstolen hade valt att publicera anvisningar i fråga i sin helhet på båda nationalspråken. Domstolen hade även strävat efter att publicera anvisningarnas olika språkversioner nästan samtidigt då den svenskspråkiga versionen i princip hade blivit färdig cirka fem veckor efter publiceringen av den finskspråkiga versionen. Granskning av översättning hade emellertid tagit över åtta månader i anspråk fast anvisningarna omfattar bara cirka 20 sidor.

På grund av ovanstående anser jag att marknadsdomstolen inte hade beaktat båda språkgruppernas informationsbehov så som språklagen förutsätter eftersom det finskspråkiga materialet hade varit tillgängligt betydligt tidigare än det svenskspråkiga materialet. Eftersom anvisningarna numera finns tillgängliga på båda nationalspråken anser jag emellertid att ärendet inte förutsätter ytterligare åtgärder från min sida än att jag meddelar marknadsdomstolen min ovensagda uppfattning.

3.3.2

Information om anhängiggjorda upphandlingsärenden

Enligt marknadsdomstolen publiceras information om anhängiggjorda upphandlingsärenden i enlighet med 88 § 3 momentet lagen om offentliga upphandlingar på domstolens webbplats. Informationen publiceras på det språk ärendet anhängiggjorts på samma sätt som avgörandena meddelas på det språk de anhängiggjorts. På den svenskspråkiga webbsidan finns anvisningar som leder läsaren till förteckningen som publiceras på den finskspråkiga webbsidan. Den informativa texten på den svenskspråkiga webbsidan motsvarar texten på den finskspråkiga webbsidan. Informationen om de anhängiggjorda ärendena publiceras i en enhetlig tvåspråkig förteckning enligt datum för att underlätta sökandet av ett specifikt ärende. Läsaren behöver således inte gissa på vilket språk ärendet anhängiggjorts och söka igenom två olika förteckningar. Före år 2005 översattes en del av marknadsdomstolens avgöranden till svenska av en frilansöversättare. Marknadsdomstolen har dock inte längre resurser som möjliggör ett så omfattande arbete som översättning av avgöranden med tanke på både mängden avgöranden och personal.

Jag konstaterar att i språklagen avses med information allmän information som riktas till allmänheten, inte till enskilda. Marknadsdomstolens i en särskild lag stadgade skyldighet att föra en förteckning över upphandlingsärenden ansluter sig främst till de upphandlande enheternas – inte i främsta rummet till allmänhetens – informationsbehov. I regeringens proposition till lagen om offentliga upphandlingar har man nämligen konstaterat att 1) med hjälp av nämnda företeckning får de upphandlande enheterna kompletterande information om

de upphandlingsärenden som har anhängiggjorts vid marknadsdomstolen, 2) marknadsdomstolens webbsidor är det mest ändamålsenliga sättet att publicera informationen med tanke på upphandlande enheters tillgång till information och 3) förteckningen ska innehålla de uppgifter som de upphandlande enheterna behöver; däremot är det inte skäl att i förteckningen publicera några andra uppgifter än de som är nödvändiga med tanke på den upphandlande enhetens tillgång till information.

Med beaktande av de enskilda förteckningarnas knapphändighet och antalet dagligen anhängigblivande ärenden torde det i och för sig inte vara omöjligt att publicera förteckningarna på båda nationalspråken. Med beaktande av förteckningarnas särskilda natur och roll anser jag ändå att jag inte har rättsliga grunder att ingripa i marknadsdomstolens förfarande.

4

ÅTGÄRDER

Jag meddelar marknadsdomstolen min uppfattning som framgår av avsnitt 3.3.1. I detta syfte sänder jag marknadsdomstolen en kopia av detta beslut.